

Ulusal Sosyal Hizmet Eğitimi Standartları ve Yeterliliklerini Belirleme Üzerine Yapılan Çalışmalara Genel Bir Bakış

An Overview of Studies on Determining Standards and Qualifications for National Social Work Education

Kâmil ALPTEKİN¹, S. Sedat TÜRKERİ²

¹ KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, kamil.alptekin@karatay.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2306-2955.

² Sosyal Hizmet Uzmanı (emekli), ssturkeri@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6025-9562.

Öz

Sosyal hizmet eğitiminin sınıf ortamındaki ve pratik çalışmanın birlikteliğine dayanan kendine özgü bir eğitim yapısı vardır. Bu yapı içerisinde eğitim standartları ve yeterlilikleri sürekli yenilenme ve gelişmenin birer sacayaklarıdır. Standartlar ilgili çevrelerce önceden kabul edilmiş, benzer iş süreçlerini yerine getirebilme yetkinliğinin asgari düzeydeki ölçütlerinin belirlenmesini, yeterlilikler ise bir mesleği bağımsız olarak uygulayabilmek için kazanılması gerekli bilgi, beceri ve yetkinliği ifade eden farklı ancak bağlantılı kavramlardır. Standartlar sosyal hizmet eğitimi yapılandırılmasında başlangıç, yeterlilikler ise varılması istenilen hedef olarak görülebilir. Türkiye’de başlangıcından itibaren sosyal hizmet eğitiminde doğrudan standartları ve yeterlilikleri belirlemeyi konu alan ulusal nitelikli kapsayıcı çalışmalar ancak 2010 yılından itibaren başlamıştır. Başlangıçta Yükseköğretim Kurulu’nun ilerleyen süreçte ise Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ile Sosyal Hizmet Okulları Derneği’nin öncü ve destekleyici çalışmaları etkili olmuştur. Bu süreçte sosyal hizmet eğitim çalışmaları gerek ulusal sosyal hizmet eğitimi standartlarının gerekse Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı’nın oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. Sosyal hizmet eğitiminde kaliteyi artırmak ve güvence altına almak üzere 2020 yılında başlayan akreditasyon sürecinin hız kesmeden sürdürülmesi için yeterliliğe dayalı eğitim programlarının ülke bazında yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Eğitim standartları, eğitim yeterlilikleri, sosyal hizmet, sosyal hizmet eğitimi.

Abstract

Social work education has a unique educational structure based on the combination of classroom and practical work. This structure's education standards and qualifications are the pillars of continuous innovation and development. Standards are different but related concepts that refer to the determination of the minimum criteria that have been previously accepted by the relevant circles for the ability to perform similar professions with lower limits, and qualifications are the knowledge, skills, and competence that are required to be acquired to be able to practice a profession independently. Standards can be seen as the preliminary in structuring social work education, while qualifications can be seen as a desired goal, an endpoint. In Turkey, inclusive

¹ İletişim kurulacak yazar: Kâmil ALPTEKİN, kamil.alptekin@karatay.edu.tr

Derleme Makale
Review Article

Makale Atfı: Alptekin, K. ve Türkeri, S.S. (2023). Ulusal Sosyal Hizmet Eğitimi Standartları ve Yeterliliklerini Belirleme Üzerine Yapılan Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 7(1), 18-29.

DOI: 10.55109/tushad.1255478

Alındı 23.02.2023
Kabul Edildi 15.06.2023
Yayınlandı 30.06.2023

Telif hakkı: © 2021 yazarlar tarafından. Lisans Sahibi Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, Rize, Türkiye. Bu makale, Creative Commons Attribution (CC BY) lisansının (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) hüküm ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir.

national studies directly on determining standards and qualifications in social work education have only been carried out since 2010. In the beginning, the pioneering and supportive work of the Council of Higher Education and, later on, the Association of Social Workers and the Association of Schools of Social Work have been influential in this respect. In this process, social work training workshops paved the way for establishing national social work education standards and the National Core Training Program for Social Work. To maintain the accreditation process, which started in 2020, to increase and secure quality in social work education, it is essential to disseminate competency-based training programs nationwide.

Keywords: *Educational standards, educational qualifications, social work, social work education.*

1. Giriş

Teknolojik ve fiziki çevredeki değişimlerle sosyal ve ekonomik yaşamın şekillendiği günümüz dünyasında meslekler de değişmekte ve yeniden biçimlenmektedir. Toplumların gelişmişlik düzeyine koşut olarak sürekli değişim ve gelişim içinde olan teknik ve sosyal mesleklerin eğitim ve uygulama sınırlarının belirlenmesi, başlangıç noktalarının ortaya çıkartılması (standartlar), bunları eğitim ve uygulamaya aktarılabilmesi (yeterlilikler) değişimi yönetebilmek ve gelişimi sürekli kılabilmek için üzerinde önemle durulması gereken temel konulardır.

'İnsana yardım' ortak paydasına sahip profesyonel meslekler eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, istihdam, konut vb. çeşitli alanlardaki sosyal sorunlara odaklanmakta; temel bilgi kaynağını akademik eğitim ve uygulama süreçlerine dayalı bilimsel araştırmalardan almaktadır. Sosyal hizmet, sosyal sorunlar üzerinde yoğunlaşan mesleklerden birisidir. Sosyal hizmetin mesleki yeterlilikleri 'lisans', 'yüksek lisans' ve 'doktora' düzeyinde teorik ve uygulamaya dayalı bir eğitimle kazandırılır. Sosyal hizmet, bu üç düzeyde ulusal ve uluslararası meslek standartlarına dayalı eğitim ve mesleki yeterlilikleri hedefleyen bir akademik yapılanmaya sahiptir. Bu yapı içerisinde yeterlilikleri uygulamalara yansıtmaya çalışır. Doğal olarak yeterliliklerin düzeyi (seviye) arttıkça alana ilişkin uygulamaların genişliği ile bu uygulamalara ilişkin kuramsal bilgilerin derinliği de artmaktadır. Her ileri düzey bir önceki düzeyin bilgi, beceri ve yetkinliğini kapsamak durumundadır.

Bilindiği üzere sosyal hizmet eğitimi Türkiye'de 1961 yılında başlamıştır. Başlangıcından 2006 yılına kadar sarf edilen tüm çabalara rağmen bir türlü büyüme sağlanamayan sosyal hizmet eğitiminde 2006 yılında Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) talimatıyla farklı üniversitelerin bünyesinde dört yeni sosyal hizmet bölümü açılmış ve böylece resmen yeni bir döneme geçilmiştir (Alptekin, 2016). Özellikle 2000'li yılların başında "her şehirde bir üniversite politikası"nın ivme kazanması sonucu kurulan yeni üniversitelerin önemli bir kısmının yetersiz fiziki ve akademik alt yapısına karşın sosyal hizmet bölümü açmada istekli davranması sonucunda 2006 – 2021 yılları arasında (15 yıl gibi kısa bir sürede) toplamda 73 bölüme ulaşılmıştır. Bu altyapısız ve plansız hızlı büyüme trendi; akademik yapılanma, öğretim elemanlarının nicel ve nitel yetersizliği, alan uygulaması ortamlarının yetersizliği, tartışmalı açık öğretim programlarının uygulanması, dikey-yatay geçişler gibi pek çok sorunu da beraberinde getirmiş; sorunların çözümsüzlüğü eğitimde bir savrulma dahası dejenerasyona neden olmuştur (Alptekin, 2022). Sosyal hizmet eğitiminde etkileri devam eden bu olumsuz tablonun giderilmesi için eğitimin ulusal standartlar ve yeterliliklere göre düzenlenmesi gerçeği kaçınılmaz olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Sınıf ve kurum ortamındaki çalışmanın birlikteliği ile kendine özgü bir eğitim yapısı olan sosyal hizmetin eğitim standartları ve yeterlilikleri bu derleme niteliğindeki makalenin odak noktasını oluşturmaktadır. Lisans düzeyi ile sınırlı olan bu makalede, ulusal düzeyde sosyal hizmet eğitim standartları ve yeterliliklerini belirleme üzerine yapılan çalışmaların okuyucuya tanıtılması amaçlanmıştır. Makalenin akreditasyona dayalı program çıktılarının hazırlanması, müfredat ve öğrenci kazanımları temelinde yeni bir yapılanmaya gidilmesi, mezunların kanıt ve kalite güvencesine dayalı yeterliliklerinin belirlenmesi çalışmalarına ışık tutacağı öngörülmektedir. Makalede öncelikle standart ve yeterlilik kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Ardından sosyal hizmet eğitiminde küresel boyut ele alınmış, daha sonra bahse

konu çalışmaları kronolojik sıralamaya göre okuyucuya tanıtılmıştır. Sosyal hizmet eğitim standartları ve yeterlilikleri üzerine inşa edilen ve sosyal hizmet eğitiminde akreditasyon sürecinin başlamasına kaynaklık eden Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Programı'nın (SHUÇEP) tanıtımına da önemine istinaden ayrı bir başlık altında bu makalede yer verilmiştir.

2. Standart ve Yeterlilik Kavramı

Bir kavram olarak 'standart'; bir mesleğin niteliklerini kabul edilebilir minimum seviyede tanımlayan ölçütü ifade etmektedir. Türk Dil Kurumu Sözlükleri'nde (2011) 'standart' kavramı; belli bir tipe göre yapılmış veya ayrılmış, örnek veya temel olarak alınabilen ölçün şeklinde açıklanmıştır. Standart; bir mesleğin kapsamını (operasyonel genişliğin sınırlarını, bilgi, beceri ve yetkinliklerinin taksonomik derinliğini, uyguladığı yöntem ve teknikleri, sergilemesi gereken tutum ve davranışları, referans aldığı etik ilke ve değerleri ve formel hukuksal süreçleri) tanımlayan asgari norm olarak tanımlanabilir (Ulusal Meslek Standartlarının ve Ulusal Yeterliliklerin Hazırlanması Hakkında Yönetmelik, 2015). Bu karşın bir mevzuat düzenlemesi olmadığına altı çizilmelidir. Canbey Özgüler'in (2017) ifadesiyle standart evrensel olarak mesleğin uygulayıcıları ile akademik birimlerin üzerinde uzlaşarak geliştirdiği belgedir. Bu nedenle standartların geliştirilme süreçlerine mesleğin uygulayıcıları ile akademik temsilcilerinin birlikte katılımı temel bir yaklaşımdır ve son derece önemlidir (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi 2015; Canbey Özgüler, 2017). Standartlar eğitim programlarının geliştirilmesinin temel basamağını oluşturur, eğitimin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde referans alınır.

'Yeterlilik' özet bir deyişle herhangi bir mesleki uygulama alanında yeterli olma durumunu; bir mesleğin temsilcisinin o mesleği uygulayabilmesi ve temsil edebilmesi için sahip olması gereken nitelik ve özellikleri ifade etmektedir. Avrupa Eğitim ve Öğretim Terimleri Sözlüğü'nde yeterlilik; bireyin öğrenme kazanımlarının belirli bir bilgi, beceri ve yetkinlik standardına ulaştığının bağımsız otoriteler tarafından kanıtlandığında elde ettikleri mesleki yetki olarak tanımlanmıştır (Terminology of European Education and Training Policy, 2008). Bu tanım çerçevesinde yeterlilik aynı zamanda fonksiyonel durumları ve kişiler arası tutumları da kapsamaktadır. Bir profesyonelin sahip olduğu varsayılan bilgi, beceri ve yetkinliklerin öğrenme kazanımları temelinde bağımsız kurumlarca kanıtlanması ve belgelenmesi durumunda mesleki yeterlilikten söz edilebilir. Mesleki yeterliliklerin belirlenmesi; o mesleğin toplumsal varlığını sürdürebilmesi, toplumun nesnel sorunlarına doğru çözümler üretebilmesi ve eğitim müfredatına çıktı vermesi bakımından son derece önemlidir.

Yeterliliğin geliştirilmesinde ulusal ve uluslararası düzeyde o alana ilişkin "ne öğretilmelidir, hangi bilgi ve beceriler kazandırılmalıdır" sorularına yanıt bulabilmek için öncelikle standartların belirlenmesi akılcı bir yaklaşım olmaktadır (Canbey Özgüler, 2017). Standartlar alan uygulamalarında asgari düzeyde gerçekleştirilmesi gereken çalışmaları belirlerken, yeterlilikler belirlenen bu standartlar temelinde mesleki uygulayıcıların sahip olması gereken, gözlemlenebilen, izlenebilen, değerlendirilebilen bilgi, beceri ve yetkinliklerin kanıta dayalı olarak nasıl ölçüleceğini ve belgelendirme koşullarını açıklar. Diğer bir deyişle standartlar ilgili çevrelerce önceden kabul edilmiş, alt sınırı çizilmiş benzer işi yapabilmenin asgari ölçütlerinin ne olduğunu, yeterlilikler ise bir mesleği icra etmek için profesyonelin nasıl bir donanıma sahip olması gerektiğini bize söyler.

Standartlar iş ve görev süreçlerine ilişkin eylemlerin ana hatlarını; aynı zamanda o mesleğin teorik ve uygulamalı alt yapısının genel çerçevesini belirler. Bu nedenle standartlar iş süreçlerinde yerine getirilmesi öngörülen ve hedeflenen fillerle (açıklar, yapar, belirler, önlem alır, uygular vb.) ifade edilir. Buna karşın yeterlilikler doğrudan profesyonelin rollerinin eylemsel olarak 'işlem basamaklarının' detaylarına odaklanır. Aralarındaki farklılıklara karşılık standartlar ve yeterlilikler arasında birbirini besleyen, birbirine rehberlik eden döngüsel nitelikte yakın bir ilişkiden bahsedebiliriz. Önemli olan bu döngüsel sistemin kurgulanarak, sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi evrenselliğinin korunabilmesidir.

3. Sosyal Hizmet Eğitimi için Küresel Standartlar

Sosyal hizmet eğitiminde standartlara ilişkin uluslararası düzeyde en çok kabul gören belge kuşkusuz 'Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği' (IFSW) ile 'Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği'nin

(IASSW) 2004 yılında ortaklaşa hazırladığı ve 2020 yılında güncellediği 'Sosyal Hizmet Mesleğinin Eğitim ve Öğretimi için Küresel Standartlar' (Global Standards for the Education and Training of the Social Work Profession, 2020) adlı rapordur. Bu rapor 2014 yılında geliştirilen yeni küresel sosyal hizmet tanımının yanı sıra 2019 yılında geliştirilen küresel sosyal hizmet etik ilkelerindeki değişiklikleri de dikkate alarak 18 ay süren titiz bir çalışmayla hazırlanmıştır. Rapor için 125 ülkeden sayıları yaklaşık 400'ü bulan üniversite ve yüksek eğitim organizasyonlarından geri bildirim alınmıştır. Bu nedenle Rapor için dinamik ve kolektif sürecin ürünü olduğu öne sürülmektedir.

Küresel Standartlar, bir yönüyle sosyal hizmet değerlerinin evrenselliğini, diğer yönüyle de mesleği karakterize eden çeşitliliği yakalamayı amaçlamaktadır. Küresel standartlar sosyal hizmet eğitiminde, alan uygulamasını içeren bir yapıda ve belirli içerikte bir müfredat uygulamasını öngörmektedir. Küresel Standartlar Raporu'nda standartların hazırlanışı için pek çok gerekçe öne sürülmüştür. Sosyal hizmet uygulamasının hem ülkelerin kendi içinde hem de dünya genelinde tarihi, sosyo-kültürel, ekonomik ve politik bağlamın çeşitliliği üzerinde gerçekleşmesi; sosyal hizmet mesleğinin gelişim düzeylerindeki çeşitlilik ve yine dünya genelinde sosyal hizmet eğitimini ve uygulamasını etkileyen ortak sorun ve tehditlerin artması başlıca gerekçeler arasında yer almıştır.

İki gruba bölünen Küresel Standartların bir kısmı dünya çapında tutarlılığı teşvik etmek amacıyla tüm programlar için zorunlu, bir kısmı da programların isteğine bağlı şekilde düzenlenmiştir. Küresel Standartların bu yeni versiyonu, sosyal hizmet eğitiminin farklı ancak iç içe geçmiş unsurlarını yakalayan üç kapsayıcı alan etrafında organize edilmiştir: Okul, insanlar ve meslek. Okul başlığı altında öz-çekirdek misyon, amaçlar ve hedefler, kaynaklar ve tesisler, müfredat, öz (çekirdek) müfredat, araştırma ve bilimsel aktivite; insanlar başlığı altında eğitmenler, öğrenciler ve müracaatçılara; meslek başlığı altında ise mesleğe ilişkin ortak bir anlayış, etik ve değerler, eşitlik ve çeşitlilik ile insan hakları, sosyal ve çevresel adalete ilişkin standartlara yer verilmiştir.

Sosyal hizmet eğitiminde standartların küresel ölçekte çerçevesi çizilmesine karşılık sosyal hizmet eğitim yeterlilikleri; bünyesinde yerel unsurları barındırması, sosyal hizmet sunum sisteminde sosyal hizmet uzmanından beklentilerin ülkeden ülkeye farklılaşması, lisans eğitimi sonrası da izleme, ölçme ve değerlendirmeye yönelik bir yapıyı zorunlu kılması gibi nedenlerle ulusal düzeyde hazırlanmaktadır. Bu doğrultuda en çok tanınan ve ülkemiz için de referans oluşturan 'yeterlilik ifadeleri', 'Eğitim Politikası ve Akreditasyon Standartları' (Educational Policy and Accreditation Standards, [EPAS], 2022) adlı raporda yer almaktadır. Bu rapor, Amerika Birleşik Devletleri'nde lisans ve lisansüstü sosyal hizmet programlarının standartlarını belirleyen ve akredite eden Sosyal Hizmet Eğitim Konseyi (CSWE) tarafından 2015 yılında hazırlanmış ve 2022 yılında revize edilmiş güncellenmiştir. CSWE, bu raporda sosyal hizmet eğitiminin 'yeterlilik temelli eğitim' olduğunu açıkça vurgulamıştır. Yeterlilik temelli eğitim politikasında öğrencilerin tanımlanan yeterlilikleri gösterme becerilerinin değerlendirilmesi öncelikli bir hedeftir.

Eğitim Politikası ve Akreditasyon Standartları Raporunda (2022) sosyal hizmet eğitiminde yeterlilik alanlarına ilişkin genel olmakla birlikte dokuz maddelik son derece öz (esas) bir çerçeve çizilmiştir. Her bir yeterlilik genelci uygulama düzeyinde o yeterliliği oluşturan bilgiyi, değerleri, becerileri, bilişsel ve duyuşsal süreçleri tanımlamaktadır. CSWE tarafından öne sürülen bu öz yeterlilikler şunlardır:

1. Etik ve profesyonel davranış sergileme
2. İnsan haklarını, sosyal, ekonomik ve çevresel adaleti ileri noktalara taşıma
3. Uygulamayı ırkçı karşıtlığı, çeşitlilik, eşitlik ve içermeye ilişkilendirme
4. Uygulama temelli araştırma ve araştırma temelli uygulamayı ilişkilendirme
5. Politika uygulamasında bağlantı kurma
6. Bireylerle, ailelerle, gruplarla, organizasyonlarla ve topluluklarla bağlantı kurma
7. Bireyleri, aileleri, grupları, organizasyonları ve toplulukları değerlendirme
8. Bireylere, ailelere, gruplara, organizasyonlara ve topluluklara müdahale etme
9. Bireylerle, ailelerle, gruplarla, organizasyonlarla ve topluluklarla uygulamayı değerlendirme.

4. Ulusal Sosyal Hizmet Eğitiminde Standartları ve Yeterlilikleri Belirleme Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı’nın çatısı altında açılan Sosyal Hizmetler Akademi ile 1961 yılında başlamıştır. Kut’un (2005) belirttiğine göre sosyal hizmet eğitiminin henüz başlangıç döneminde eğitimin öncüsü olan Sosyal Hizmetler Akademisi’nin uyguladığı eğitim programı uluslararası standartlara uygun bulunmuş; Akademi, ‘Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği’ne 1965 yılında üye kabul edilmiştir. Ayrıca okul müdürü bu birliğin iki dönem Yönetim Kurulu üyesi olmuştur. 1982 yılında yapılandırılan Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu’nun başlangıçtaki eğitim programlarında nicel ve niteliksel yönden belli değişiklikler yapılmış olmakla birlikte süreç içerisinde eğitim programları temelde sosyal hizmetin uluslararası standartlar çerçevesinde geliştirilmiştir. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu’nda özellikle mesleki uygulamalara giderek artan ölçüde önem verilmiş ve programlarının hazırlanmasında Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği standartları temel alınmıştır (Karataş ve Erkan, 2005). Sosyal Hizmetler Yüksekokulu’nda uygulanan eğitimin toplumsal yapımızdan kopuk olmadığı, buna karşın uygulanan programın en iyisi olmadığı ve geliştirilmeye açık olduğu ifade edilmiştir (Kut, 2005).

Sosyal hizmet eğitiminde izlenen ilk müfredat Birleşmiş Milletlerin sosyal hizmet eğitim müşavirleri ile Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü’nde görev yapan öğretim üyelerinin oluşturduğu bir komisyon tarafından hazırlanmıştır (Kut, 2005). 2000’li yıllara gelinceye değin Sosyal Hizmetler Akademisi ve onu aynı ‘çizgi’ içerisinde takip eden Sosyal Hizmetler Yüksekokulu’nda yürütülen müfredatlarda en köklü sayılabilecek değişiklikler 1966-1967, 1973-1974, 1982-1983 ve 2000-2001 eğitim-öğretim yıllarında gerçekleştirilmiştir (Karataş ve Erkan, 2005). Sosyal hizmet eğitiminin yeniden yapılanmasını gündeme getirip müfredat içeriği yönünden uğradığı en önemli değişiklik 1998 yılında bizzat Yüksekokul Yönetiminin görevlendirmesiyle kurulan ‘Akademik Yönden Yeniden Yapılanma Komisyonu’nun (AYKOM) çalışmalarıyla başlatılmıştır. Sosyal hizmet eğitiminin yeniden yapılanması konusunda yürütülen tartışmalar üç yıl sürmüş ve kapsamlı bir raporla sonuçlandırılmıştır (Tomanbay, 2005; Karataş, 2005). AYKOM tarafından yeniden yapılanma çalışmalarının sonucunda; eğitimde temel ilkeler (bütünleştirilmiş eğitim, sorun odaklı eğitim, öğrenci odaklı eğitim, eğitimde bilimsellik ve eğitimde felsefi temel ilkesi), anabilim dalları (1. Birey ve Toplum Sorunları Anabilim Dalı, 2. Toplumsal Gelişme ve Sosyal Politika Anabilim Dalı) ve Genelci Model’e uygun müfredat programı önerisi geliştirilmiştir (Uluğtekin vd., 2002).

Daha önce de değinildiği üzere 2006 yılından itibaren Türkiye’de altyapısız bir şekilde peş peşe yeni sosyal hizmet bölümleri açılmış ve bu hızlı büyüme beraberinde birtakım sorunları da getirince sosyal hizmet eğitiminde gidişata çeki düzen verme adına yeni arayışlar gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda sosyal hizmet eğitiminin niteliğini artırmak üzere kalite güvencesi ve akreditasyon çalışmalarına yoğunlaşan Sosyal Hizmet Okulları Derneği’nin (SHOD) 2015 yılında kurulmasıyla önemli bir adım atılmıştır (Zengin, Alptekin ve Topuz, 2023). SHOD’un kısa zaman içinde eğitimde doğrudan veya dolaylı yürüttüğü standartlaşmaya yönelik çalışmalar yeni bir umut olmuştur.

Türkiye’de başlangıcından itibaren sosyal hizmet eğitiminde doğrudan standart ve yeterlilikleri belirlemeyi konu alan ulusal nitelikli kapsayıcı çalışmalar 2010 yılından itibaren başlamıştır. Bu tarihten itibaren yapılan bahse konu çalışmalara kronolojik sıralamaya göre aşağıda değinilmiştir:

4.1. Sosyal Hizmetler Temel Alanı Yeterlilikleri (2011)

‘Sosyal Hizmet Temel Alanı Yeterlilikleri’, 2005 yılında YÖK tarafından başlatılan Türkiye’de Bologna Sürecinde Yükseköğretimde Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulmasına yönelik çalışmalar kapsamında YÖK’ün isteği ile karma bir grupta başlatılmıştır. Henüz sürecin başında Sosyal Hizmetler Çalışma Grubu YÖK tarafından görevlendirilen Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Redaksiyon Komitesi ile bir toplantı yapmış; ancak ilk çalışma grubu için öngörülen dekanlardan ikisi katkı veremeyeceklerini belirterek çalışmadan çekilmiştir. Bunun üzerine YÖK bu çalışmanın yeni bir çalışma grubu kurularak Hacettepe Üniversitesi koordinasyonunda sürdürülmesini uygun görmüştür. İkinci kez oluşturulan çalışma grubu (üyelerinin yedisi sosyal hizmet akademisyeni, biri sosyal hizmet uzmanıdır)

yoğun bir tempoyla sık sık bir araya gelerek, hatta elektronik ortamda paylaşımlarda bulunarak 2010 yılının son aylarında Sosyal Hizmetler Temel Alanı Yeterlilikleri'ni hazırlamıştır.

Sosyal Hizmetler Temel Alanı Yeterlilikleri, Avrupa Yükseköğretim Alanı için Yeterlilikler Çerçevesi (QF-EHEA Qualifications Framework for European Higher Education Area) düzey tanımlayıcıları kullanılarak 5. Düzey (ön lisans), 6. Düzey (lisans), 7. Düzey (yüksek lisans) ve 8. Düzey (doktora) açısından hazırlanmıştır. Her bir düzey için kazanılması gereken bilgi (kuramsal ve olgusal), beceri (bilişsel ve uygulamalı) ve yetkinlikler (bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği, öğrenme yetkinliği, iletişim ve sosyal yetkinlik, alana özgü yetkinlik) detaylı bir şekilde tanımlanmıştır. Temel alan için ISCED ([International Standard Classification of Education](#)) 97 tercih edilmiştir (ISCED, UNESCO tarafından geliştirilmiş ve eğitim istatistiklerinin ve karşılaştırılabilir göstergelerin toplanması, derlenmesi ve bunların gerek ulusal gerek uluslararası düzeyde sunumu için uygun bir araç olarak tasarlanmıştır). Alt alan için EUROSTAT (European Statistical Office) & CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training) Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflandırması referans alınmıştır. Buna göre sözü edilen çalışmalar kapsamında bir eğitim ve öğretim temel alanı olarak sosyal hizmetler; 76 alan kodu ile 'sağlık ve refah' başlıklı genel alanın ve 'sosyal hizmetler ve danışmanlık' alt alanının içerisinde yer almıştır (Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi [TYYÇ] Temel Alan Yeterlilikleri: Sosyal Hizmetler, 2011). YÖK, hazırlanan bu çalışmayı 13 Ocak 2011 yılında onaylamış ve web sitesinde yayınlamıştır.

4.2. Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeniden Yapılanma: Program Geliştirme Çalıştayı (2011)

Düzce Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ve SHUDER'in birlikte düzenlediği bu program geliştirme çalıştayı 4-5 Haziran 2011 tarihleri arasında yapılmıştır. Çalıştayda Bologna Süreci hazırlıkları çerçevesinde sosyal hizmet lisans yeterliliklerinin yeniden gözden geçirilmesi istenmiştir. Yükseköğrenim alanında bir reform niteliği taşıyan, Avrupa'da yükseköğrenim sistemlerini birbirine entegre eden ve tanınır kılan Bologna süreci hazırlıkları bu çalıştay için ortam hazırlamıştır. Bu çalıştay sosyal hizmet eğitim çalıştaylarının üçüncüsüdür.

Sosyal hizmet eğitiminde yeniden yapılanmayı ve program geliştirmeyi hedefleyen Çalıştaya ikisi emekli 20 öğretim üyesi, ikisi Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) temsilcisi ve 23'ü sosyal hizmet uzmanı olmak üzere toplam 45 kişi katılmıştır. İki gün süren çalıştayda katılımcılar, sosyal hizmet program yeterliliklerinin belirlenmesinde yeterliliklerin bileşenlerini oluşturan bilgi, beceri ve yetkinlikleri dikkate alıp bir sosyal hizmet lisans mezununda hangi niteliklerin bulunması gerektiği sorusuna yanıt aramışlardır. Çalıştayda sosyal hizmet bilgi, beceri ve yetkinlikler üzerine yapılan saptamaların çalıştay katılımcıları içerisinde oluşturulan bir komisyon tarafından YÖK formatına uygun şekilde rapor olarak düzenlenmesi kararı alınmıştır. Komisyondan sadece lisans düzeyindeki yeterlilikleri değil yüksek lisans ve doktora düzeylerindeki yeterlilikleri de düzenlemesi istenmiştir (Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeniden Yapılanma: Program Geliştirme Çalıştayı Sonuç Raporu, 2011).

4.3. Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Geliştirilmesi Çalıştayı (2012)

Geleneksel hale geldiği düşünülen sosyal hizmet eğitim çalıştaylarının beşincisi Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve SHUDER'in iş birliği ile düzenlenen ve 22-24 Haziran 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilen 28 kişinin katıldığı 'Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Geliştirilmesi Çalıştayı'dır. Ulusal sosyal hizmet eğitimi standartlarının geliştirilmesi üzerine ilk girişim niteliğinde kritik bir öneme sahip bu çalıştayın amacı bir hayli kapsamlı tutulmuştur. Bu çalıştayda sosyal hizmet eğitiminde ortak standartlar üzerinde çalışmak öncelikli amaç olarak belirlenmişse de yanı sıra sosyal hizmet eğitiminde mevcut durum, riskler ve fırsatlar bakımından analiz edilmeye çalışılmış, temel sorunlar üzerinden stratejiler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Çalıştayda sırasıyla; sosyal hizmet eğitimini etkileyen etmenler, sosyal hizmet eğitiminde açıköğretim lisans programları, alan uygulamasına ve öğretim elamanına ilişkin standartlar ile Sosyal Hizmet Okulları Birliği'nin kurulmasına yönelik konular tartışılmıştır. Çalıştay kapsamında yeni kurulan bölümlere destek sağlanması ve eğitim standartlarının oluşturulmasının önemine vurgu yapılmıştır. Sosyal hizmet

eğitiminde standart ve yeterlilik üzerine yapılacak çalışmaların daha önceki çalışmalar üzerine inşa edilmesi, uluslararası standartların mutlaka göz önünde bulundurulması, bunlardan yararlanılması gerektiği yönünde ortak düşünceler dile getirilmiştir. Çalıştayda sosyal hizmet eğitiminin temel boyutları arasında yer alan alan uygulaması ile öğretim elemanlarının niteliği üzerinde ağırlıklı olarak durulmuştur. Eğitimin diğer boyutlarına ilişkin standartların da mutlaka diğer çalıştaylarda gündeme gelmesi ve oluşturulması düşüncesi paylaşılmıştır. Bu çalıştayda sosyal eğitimi doğrudan etkileyen ve eğitimde dağınıklığa yol açan pek çok konunun gündeme gelmiş olması çalıştayın önemini artırmıştır (Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Geliştirilmesi Çalıştayı Sonuç Raporu, 2012).

4.4. Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi Çalıştayı (2017)

Ulusal sosyal hizmet eğitim çalıştaylarının yedincisi olan bu çalıştayın ana konusunu; ulusal sosyal hizmet standartlarının mevcut durumunun değerlendirilmesi ve ihtiyaç duyulan standartların geliştirilmesi oluşturmuştur. Çalıştay İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ev sahipliğinde SHOD ile iş birliği içerisinde 8-9 Aralık 2017 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Çalıştayın gerekçesi Türkiye'de 2006 yılından itibaren sosyal hizmet eğitiminde görülen düzensiz ve kontrolsüz büyümenin olumsuz sonuçlarına dayandırılmıştır. Yeni bölümlerin büyüme sürecinde altyapısının zayıf olmasının pek çok soruna yol açtığı tespiti öne çıkarılmıştır. Bahse konu sorunların esaslı bir çözüme kavuşturulması, sosyal hizmet eğitiminde baş gösteren dağınıklığın önlenerek düzenin sağlanmasının önemine vurgu yapılmıştır. Bu doğrultuda Çalıştayda kalite güvencesi ve akreditasyon çalışmalarının başlatılması ve sistematik olarak ilerletilmesinin gerekliliği tüm katılımcıların ortak düşüncesi olmuştur. Bu noktada ulusal sosyal hizmet eğitim standartlarının bir bütün olarak oluşturulması ihtiyacı gündeme taşınmıştır. Çalışmaya katılım oldukça fazladır. 34 üniversiteden 40 öğretim elmanı, SHOD Yönetim Kurulu'nun iki üyesi, SHUDER'i temsilen iki sosyal hizmet uzmanı ve bir emekli sosyal hizmet öğretim üyesi (toplamda 45 kişi) çalıştayın katılımcı grubunu oluşturmuştur.

Çalıştayda ulusal sosyal hizmet eğitim standartları, YÖK 'Kalite Kurulu tarafından akreditasyon süreci için önerilen beş basamaklı ana hat izlenmiştir. Sırasıyla bu ana hatta birinci adım öğretimin planlanması, ikinci adım öğretim elemanları, üçüncü adım bilimsel araştırmalar için etik duyarlılık, dördüncü adım öğrenciler ve son adım öğrenme kaynaklarına ilişkin konu başlıklarını içermektedir. Bu konu başlıkları çerçevesinde standartlar değerlendirilmeye ve geliştirilmeye çalışılmıştır. Çalıştay sonunda alınan ortak bir kararla, katılımcıların önerileri dikkate alınarak ve uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak SHOD Yönetim Kurulu'na ulusal sosyal hizmet eğitim standartlarının oluşturulması için bahse konu beş basamaklı ana hattaki tüm başlıkları içerecek şekilde rapor hazırlama görev ve sorumluluğu verilmiştir (Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi Çalıştay Sonuç Raporu, 2017).

4.5. Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları Raporu (Lisans Düzeyi) -Revize- (2020)

Lisans düzeyi temel alınarak Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları Raporu ilk olarak, 2017 yılında yapılan yedinci çalıştayda alınan kararlar ile ilgili ulusal ve uluslararası dokümanlardan yararlanılarak SHOD bünyesinde beş akademisyenden oluşan bir çalışma grubu tarafından 2018 yılında hazırlanmıştır. Rapor, 2020 yılında aynı çalışma grubu tarafından güncellenmiştir. Her iki raporun hazırlanma aşamasında sosyal hizmet akademisyenlerinden ve sosyal hizmet uzmanlarından geri bildirim alınmıştır.

Raporun giriş kısmında sosyal hizmet eğitimindeki durum irdelenmiş; bu doğrultuda eğitimde bir boşluk ve düzensizliğin gözlemlendiği tespitlerine yer verilmiştir. Mevcut duruma ilişkin bu görüntünün devam etmesi durumunda sosyal hizmet bilgi, beceri ve değerlerini aktarmanın ve istenilen nitelikte sosyal hizmet uzmanı yetiştirmenin olanaksız hale geleceğine vurgu yapılarak ulusal sosyal hizmet eğitim standartlarının oluşturulmasının kaçınılmaz hale geldiğine dikkat çekilmiştir.

Eğitimde ‘minimum’ gereklilikleri ifade eden bahse konu standartlar için yine YÖK Kalite Kurulu’nun önerdiği beş ana başlığı (öğretimin planlanması, öğretim elemanları, bilimsel araştırmalarda etik duyarlılık ve öğrenme kaynakları) içeren ana hat bu sefer alt başlıkları da içerecek şekilde detaylandırılarak ele alınmıştır. Böylece daha sistematik ve somut ölçütleri ortaya koyan bir rapor oluşturulmuştur (Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları Raporu (Lisans Düzeyi) –Revize- Raporu, 2020). Özellikle müfredatın yapısı, alan uygulaması, öğretim elemanlarının sayı ve niteliği, ölçme ve değerlendirme, öğrenciye sunulan destek, öğrenme yöntemleri gibi sosyal hizmet eğitiminin özgün dokusunu oluşturan pek çok standarta yer verilmesi raporu önemli kılmaktadır

4.6. Sosyal Hizmet Çekirdek Eğitim Programı Çalıştayı (2018)

‘Sosyal Hizmet Çekirdek Eğitim Programı’ teması ile 12 Ekim 2018 tarihinde Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü’nün ev sahipliğinde ve SHOD ile iş birliği içerisinde Ankara’da yapılan bu çalışmaya 24 sosyal hizmet akademisyeni ile SHUDER Yönetim Kurulu Üyesi iki sosyal hizmet uzmanı katılmıştır. Çalıştay öncesinde çekirdek eğitim programına ilişkin SHOD tarafından taslak rapor hazırlanmıştır. Çekirdek eğitim programı sosyal hizmet eğitiminin temel bileşenlerini ve tüm sosyal hizmet programlarında standardizasyonu sağlayacak esasları belirleyen ulusal nitelik taşıyan bir çerçeve rapordur. Bu taslak rapor, bu çalıştayda katılımcıların değerlendirmesine sunulmuş; katılımcılardan gelecek önerilerle rapora son şekli verilmek istenmiştir. Bu çalıştay aynı zamanda Sosyal Hizmet Çekirdek Eğitim Programı’nı oluşturmak için ‘paydaş görüşü’ oluşturmaya olanak sağlamıştır.

Çalıştay kapsamında yapılan sunumda bir çekirdek eğitim programının içerdiği ana unsurlar ve yeterlilik temelli eğitimin ne anlam taşıdığı üzerinde durulmuş; çekirdek eğitim programı hazırlamanın temel bir gereklilik olduğu, bu doğrultuda sosyal hizmet akademisyenlerine önemli görevler düştüğü vurgulanmıştır. Katılımcılardan alınan geri bildirimlerde çekirdek eğitim programının zorlayıcı, bütünlük ve keşfedici bir eğitim tasarımı olarak görülmesi yönünde ortak bir görüş oluşmuştur. Bu çalıştayda lisans düzeyinde sosyal hizmet eğitiminde sınıf içi ve uygulama derslerinin temel özellikleri ve bu derslerde izlenen eğitim yöntemleri gündeme gelmiş, çekirdek eğitim programında uluslararası boyutun mutlaka göz önünde bulundurulması ve eğitimin genelci yaklaşıma göre kurgulanması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Süpervizyon desteğinde alan uygulamasının yanı sıra sosyal hizmetin bilgi-beceri ve değerlerinin eğitimin önemli bir parçası olduğu, sosyal hizmet eğitiminde öğrencilere kendi kişisel gelişimlerinin yanı sıra mesleki kimlik kazanma imkânı sunulduğu katılımcılar tarafından dile getirilmiştir (Sosyal Hizmet Çekirdek Eğitim Programı Çalıştayı Sonuç Raporu, 2018).

4.7. Sosyal Hizmet Programına Özgü Ölçütler (2019)

SHOD, yürütmekte olduğu sosyal hizmet eğitiminde ‘kalite güvencesi ve akreditasyon süreci’ çalışmalarını hızlandırmak amacıyla 2019 yılı başlarında Türk Yükseköğretim sisteminde farklı disiplinlerdeki sağlık bilimleri eğitim programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yapan, YÖK tarafından ulusal bir kalite güvence kuruluşu olarak tanınan Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (SABAK) ile bağlantıya geçmiştir. SHOD Yönetim Kurulu Üyeleri ile SABAK Yönetim Kurulu üyeleri arasında yapılan görüşmeler neticesinde varılan anlaşmadan sonra SHOD’un beş üyesi SABAK’ın farklı düzeydeki eğitimlerinden geçerek akreditasyon değerlendiricisi olmuştur (izleyen iki yıl içerisinde değerlendirici sayısı 13’e çıkmıştır). Daha sonra SABAK, SHOD’dan sosyal hizmet bölümleri için akreditasyon değerlendirmelerinde kullanmak üzere ‘Sosyal Hizmet Programına Özgü Ölçütleri’ geliştirilmesini istemiştir (SABAK, Programa Özgü Ölçütler sayesinde program akreditasyonunda ilgi programın örtük bir şekilde yetkinlik ve yeterlilikleri kapsayıp kapsamadığını ve ikinci adımda yeterlilikleri nasıl sağladığını sorgulamaktadır). Bunun üzerine SHOD Yönetim Kurulu tarafından, 24 akademisyenin görüşleri doğrultusunda Sosyal Hizmet Programına Özgü Ölçütler (2019) hazırlanmıştır. 13 Maddede toparlanan ölçütler; sosyal hizmet bilgi-beceri ve değerlerini harmanlaştırma, sosyal hizmet müdahalesini gerçekleştirme, kayıt tutma ve rapor yazma, mesleki görüşme yapabilme, veri toplama ve sorunları belirleme, yönetsel görevleri üstlenebilme, sosyal politika süreçlerine dahil olma, kurumlar arası iş birliği sağlama, etik kurallara uyma ve ekip çalışmasına katılmayı birer yetkinlik alanı olarak öne sürmektedir.

Sosyal Hizmet Programına Özgü Ölçütler'in ve Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Taslak Raporunun hazırlanmış olmasıyla birlikte ilk etapta 2020 yılı şubat ayında dört üniversitenin sosyal hizmet bölümünün (Ankara Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi–Cerrahpaşa) SABAK'a başvurusuyla sosyal hizmet eğitiminde akreditasyon süreci de başlamıştır.

5. Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (SHUÇEP) (2022)

SHUÇEP (2022), sosyal hizmet lisans eğitim kurumlarının kendi eğitim programlarını geliştirirken 'asgari' olarak esas alacakları çerçeve programdır. Eğitim standardı ve/veya yeterliliği geliştirme çalışması değildir. Buna karşın bu çerçeve program sunduğu tüm önermelerde ulusal ve uluslararası sosyal hizmet eğitim standartları ile Sosyal Hizmetler Temel Alan Yeterliliklerini referans almış ve yeterlilikleri eğitimin temel bir bileşeni olarak görmüştür. Ayrıca SHUÇEP; eğitim programı geliştirme süreçleri, öğrenim kazanımları, sürekli güncelleme ve iyileştirme gibi standart ve yeterlilik geliştirme için de hayati öneme sahip konulara yer vermesi bakımından bu makale ile ilişkili bulunmuş ve makale kapsamına alınmıştır.

SHUÇEP çalışmaları 17 Nisan 2018 tarihinde SHOD öncülüğünde, SHOD üyesi altı akademisyenden oluşan bir çalışma grubu tarafından başlatılmıştır. Süreç içerisinde çalışma grubuna bir üye daha alınarak grubun üye sayısı yediye çıkmıştır. SHUÇEP çalışmaları 2019 yılından itibaren SHOD ile Sağlık Bilimleri Dekanlar Konseyi (SABDEK) arasında varılan mutabakatla SABDEK bünyesinde yürütülmüştür.

Sosyal hizmet bölümlerinin fiziki ve akademik alt yapıdan yoksun bir şekilde hızla çoğalması, eğitimde dağınık bir görüntünün hâkim olması, müfredatlardaki tutarsızlıklar, Türkiye'deki sosyal hizmetlerin sunum sistemindeki ve izlenen sosyal politikadaki değişimler ve Bologna Uyum Süreci'nin Yükseköğretim sistemimize getirdiği yenilikler şeklinde öne sürülen nedenler SHUÇEP'in hazırlanmasına gerekeç oluşturmuştur.

SHOD bünyesinde oluşturulan çalışma grubu SHUÇEP'in hazırlık aşamalarında sosyal hizmet alanında öğrenci, akademisyen ve pratisyenlerden birkaç kez görüş almıştır. Çalışma grubu Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ev sahipliğinde gerçekleştirdiği yoğun bir çalışma ile Sosyal Hizmet Mesleğinin Eğitim ve Öğretimi İçin Küresel Standartlar Raporu (2004), Sosyal Hizmet Çekirdek Eğitim Programı Çalıştay Sonuç Raporu (2018), Sosyal Hizmetler Temel Alanı Yeterlilikleri (2011) ve Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları Raporu'nu (2020) da dikkate alarak 2018 yılının son ayında taslak haliyle SHUÇEP'i hazırlamıştır. 2019 yılı başlarında SHOD, diğer disiplinlerin çekirdek eğitim programı hazırlıklarında olduğu gibi SHUÇEP taslak raporunu SABDEK'e sunmuştur. SABDEK, SHUÇEP taslak raporunu önerdiği düzeltmelerle üç kez yönetim kurulunda görüşmüştür. 2019 yılının sonunda tamamlanan SHUÇEP, SABDEK tarafından 2020 yılı Mart ayının başlarında onay alınması için YÖK'e gönderilmiştir. 2020 Yılı Mart ayının ortalarından itibaren COVID-19 Pandemisinin ülkemizi de etkisi altına alması ve yükseköğretimde uzaktan öğretim sistemine geçişle birlikte SHUÇEP'in YÖK tarafından değerlendirilmesi epeyce gecikmiştir. Dolayısıyla 2020 yılında başlatılan program bazlı akreditasyon süreçlerinde Sosyal Hizmet Programına Özgü Ölçütler (2019) öne çıkmıştır. Sonuç olarak 2022 yılının başlarında YÖK, SHUÇEP'te bazı düzeltmeler istemiş, düzeltmelerin tamamlanmasından sonra 1 Haziran 2022 de SHUÇEP'i onaylayarak web sitesinde yayınlamıştır.

SHUÇEP, kendi içinde 11 bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde tanıtım ağırlıklı konular (önceki çalışmalar, çalışma grubu, çalışma takvimi vb.) yer almıştır. SHUÇEP'in sosyal hizmet eğitiminin ana unsur esaslarını belirleyen, eğitimde standardizasyonu sağlamaya çalışan bir çerçeve program olduğu amaç bölümünde açıkça belirtilmiştir. SHUÇEP'in en önemli özelliği sosyal hizmet eğitiminin özgün dokusunu ortaya çıkarmış olmasıdır. Eğitimin ana bileşenlerinin açıklandığı bölümde temel alan yeterliliklerine birinci sırada yer verilmiştir. Öğrenci odaklı yaklaşım, sosyal hizmet bilgi, beceri ve değerleri, öğrencinin gelişimsel değişim süreci ve alan uygulaması diğer bileşenler olarak açıklanmıştır. SHUÇEP'te sosyal hizmet eğitiminin içeriği; eğitimin amacı ve kapsamı, öğrenci boyutu, eğitici boyutu, öğrenme süresinde öğrenci-eğitici etkileşimi, öğrenme ortamı, konular ve öğrenim kazanımlar açısından tek tek ele alınmıştır.

6. Sonuç ve Öneriler

Günümüzde alan uzmanlığına dayalı profesyonel mesleklerin gelişim süreçlerinde standartlara ve yeterliliklere dayalı eğitim ve uygulama programları belirleyici olmaktadır. Nihai hedef yeterlilikler ise de yeterliliklerin belirlenmesinde ulusal ve uluslararası standartlar hem bir zemin hem de hareket noktası oluşturması bakımından vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Standart ve yeterlilikler sosyal hizmet eğitiminde de sürekli yenilenme ve gelişmenin sacayaklarıdır. Bu bakış açısıyla ülkemizdeki sosyal hizmet eğitim programları ile mesleki uygulamaların birlikte ve belli aralıklarla ele alınarak, eğitimin nesnel ölçütlere göre geliştirilmesinin kaçınılmaz olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum kuşkusuz eğitim çalışmalarından elde edilen teorik bilgi ve uygulamaya dayalı deneyimler için akademisyenler ve sosyal hizmet uzmanlarının birlikteliğini zorunlu kılmaktadır.

Türkiye’de başlangıcından 2010 yılına kadar sosyal hizmet eğitiminde standart ve yeterlilik çalışmaları daha ziyade uluslararası ölçütler esas alınarak, ‘uyum’ odağında yürütülmüştür. Bu noktada gelişmiş ülke örneklerine göre kendini yenilemek ve dünyada değişen koşullara ayak uydurmak şeklinde bir stratejinin izlendiği; eğitimin niteliğini geliştirme çalışmalarının değişen eğitim felsefesi ve yaklaşımlarına göre uyarlanan ‘müfredat yenileme’ üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Sosyal hizmet eğitiminde ulusal düzeyde ancak 2010 yılında ivme kazanan standart ve yeterlilik geliştirme çalışmalarında YÖK’ün Türkiye’de Bologna Sürecinde başlattığı Yükseköğretimde Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulmasına yönelik çalışmalar tetikleyici bir rol oynamış; geride kalan 12 yıl içerisinde doğrudan sosyal hizmet eğitimi için standartlar ve yeterlilikleri konu alan bir dizi çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu noktada SHUDER ve SHOD’un katkılarının çok büyük olduğu özellikle belirtilmelidir. Geride kalan süreçte gerek ulusal ve uluslararası sosyal hizmet eğitim standartlarını gerekse Sosyal Hizmetler Temel Alan Yeterliliklerini referans almış ve kullanmış olan, lisans programının ana unsurlarını ve temel bileşenlerini belirleyerek bir çerçeve programı oluşturma amacı taşıyan SHUÇEP, sosyal hizmet eğitiminde önemli bir adım olmuştur. Bununla birlikte 2009 yılında başlayan ulusal sosyal hizmet eğitimi çalışmaları, gerek ulusal sosyal hizmet eğitimi standartlarının gerekse SHUÇEP’in oluşturulmasına hem zemin hazırlamış hem de deyim yerindeyse lojistik destek sağlamıştır.

Sosyal hizmet lisans programlarının 2020 yılında başlayan akreditasyon başvurularının hız kesmeden sürdürülmesi için bazı koşulların yerine getirilmesi ve önlemlerin alınması elzem görülmektedir. Örneğin yeterliliğe dayalı eğitim programlarının ülke bazında yaygınlaştırılması; bu doğrultuda bir ön koşul olarak sosyal hizmet akademisyenlerinin tüm bölümlerde sistematik olarak temsil yeterliliğinin sağlanması gereklidir. Bununla bağlantılı olarak tüm programlar için eğitim programı hedeflerine ulaşılma durumunun asgari düzeyde sağlanmasında kritik öneme sahip ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin SHUÇEP ile uyumlu bir şekilde geliştirilmesi önerilmektedir.

Sosyal hizmet eğitim programlarının yeterlilikler temelinde hazırlanması çalışmaları uzun erimli, sürekli değişim ve gelişimi içinde barındıran dinamik süreçlerle gerçekleştirilmelidir. Ülkemizde bu çalışmaların sürdürülebilirliğinin sağlanmasında SHOD ile SHUDER’in birlikte bilimsel araştırma yapma, uygulama deneyimlerini paylaşma, yeni standart ve yeterlilikler geliştirme konusunda iş birliği yapmalarının koşulları oluşturulmalıdır. Bu doğrultuda SHOD’un bünyesinde ‘Mesleki Eğitim Yeterlilikleri Birimi’nin kurulması önerilebilir. Bunların yanı sıra eğitim ve uygulama süreçlerinde asgari düzeyde yeterliliğini kanıtlamayan öğrencilerin belgelendirilme süreçleri titizlikle gözden geçirilmelidir. İleride talep edecek bölümler için mesleğin evrenselliği, kredi transferi, yeni çalışma alanlarına erişebilme vb. açılardan uluslararası akreditasyon süreçlerine erişebilmenin hukuksal alt yapısının oluşturulmasında yarar görülmektedir.

Bu makale amacı doğrultusunda ulusal düzeyde sosyal hizmet eğitim standartları ve yeterliliklerini belirleme üzerine yapılan çalışmaların tanıtımıyla sınırlandırılmıştır. Kuşkusuz bahsi geçen çalışmalar sonucu ortaya çıkan standartlar ve yeterliliklerin detaylı bir değerlendirmesini yapacak, sosyal hizmet eğitim ve mesleğine yansımalarını ortaya çıkaracak, lisansüstü programları da kapsayan ileri düzeyde çalışmalara ihtiyaç vardır.

Fon

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde herhangi bir fondan faydalanılmamıştır.

Not

Bu çalışma derleme türünde hazırlanmış olup yayın etiğine uyulmuştur.

Kaynakça

- Alptekin, K. (2016). *Başlangıçtan bugüne ve yarına Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Alptekin K. (2022). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin bugünü ve geleceği. (İçinde) *Sağlık bilimleri kariyer ve meslekler sempozyumu 14-18 Mart 2022 bildiri kitabı* (ss. 54-57). Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi.
- Canbey Özgüler, V. (2017). Türkiye’de mesleki yeterlilikler sistemi ve sendikalar. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 15-43. DOI: 10.20875/makusobed.293237
- Educational Policy and Accreditation Standards (EPAS) (2022)*. Council on Social Work Education (CSWE). <https://www.cswe.org/getmedia/94471c42-13b8-493b-9041-b30f48533d64/2022-EPAS.pdf>
- Global Standards for the Education and Training of the Social Work Profession (2020)*. International Federation of Social Workers. <https://www.ifsw.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/>
- Karataş, K. ve Erkan, G. (2005). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin tarihçesi. Ü. Onat (yayına hazırlayan). (İçinde) *Sosyal hizmet sempozyumu 2002: Sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar* (ss. 112-133). Ankara: Aydınlar Matbaacılık.
- Kut, S. (2005). Türkiye’de sosyal hizmet mesleğinin eğitimi. Ü. Onat (yayına hazırlayan). (İçinde) *Sosyal hizmet sempozyumu 2002: Sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar* (ss. 9-13). Ankara: Aydınlar Matbaacılık.
- Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeniden Yapılanma: Program Geliştirme Çalıştayı Sonuç Raporu (2011)*. E. Kahramanoğlu, K. Alptekin ve F. Paslı (raporu hazırlayanlar). Düzce Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği.
- Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Geliştirilmesi Çalıştayı Sonuç Raporu (2012)*. E. Kahramanoğlu, K. Alptekin, Ayşe Özada ve O. Akbaba (raporu hazırlayanlar). Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
- Sosyal Hizmet Çekirdek Eğitim Programı Çalıştayı Sonuç Raporu (2018)*. K. Alptekin ve A. İçağasioğlu Çoban (raporu hazırlayanlar). Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ve Sosyal Hizmet Okulları Derneği.
- Sosyal Hizmet Programına Özgü Ölçütler (2019)*. Sosyal Hizmet Okulları Derneği. Ankara.
- Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (SHUÇEP) (2022)*. K. Alptekin, A. İçağasioğlu Çoban, I. Bulut, C. Özbesler, H. Acar, E. Kahramanoğlu ve T. Yiğit (raporu hazırlayanlar). https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/sosyal-hizmet-ulusal-cekirdek-egitim-programi.pdf
- Terminology of European Education and Training Policy (2008)*. CEDEFOP European Centre for the development of Vocational Training. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. https://www.cedefop.europa.eu/files/4117_en.pdf

- Tomanbay, İ. (2005). 1960'lı yıllardan 2000'li yıllara sosyal hizmet eğitimi. Ü. Onat (yayına hazırlayan). (İçinde) *Sosyal hizmet sempozyumu 2002: sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar* (ss. 59-63). Ankara: Aydınlar Matbaacılık.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri* (2011). T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu. Ankara. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi Çalıştayı Sonuç Raporu* (2017). K. Alptekin, T. Yiğit ve E. Kahramanoğlu (raporu hazırlayanlar). İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ve Sosyal Hizmet Okulları Derneği.
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi* (2015). Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK). Ankara. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/01/20160102-3-1.pdf>
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi [TYYÇ] Temel Alan Yeterlilikleri Sosyal Hizmetler Temel Alan Kodu: 76 (2011)*. Yükseköğretim Kurulu. Ankara. http://tyyc.yok.gov.tr/raporlar/76_Social_Services_13_01_2011.pdf
- Uluğtekin, S., Tomanbay, İ., Cılga, İ., Arıkan, Ç., Mavili-Aktaş, A., İl, S., Küçükkaraca, N., Karataş, K., Demiröz, F., Kars, Ö. (2002). Akademik yönden yeniden yapılanma önerisi. K. Karataş ve S. İl (yayına hazırlayanlar). (İçinde) *Sosyal hizmet eğitiminde yeniden yapılanma -I* (ss. 9-58). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayın No:012.
- Ulusal Meslek Standartlarının ve Ulusal Yeterliliklerin Hazırlanması Hakkında Yönetmelik* (2015). Resmi Gazete, Sayı: 29507, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/10/20151019-1.htm>
- Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları (Lisans Düzeyi) –Revize- Raporu* (2020). K. Alptekin, T. Yiğit, E. Kahramanoğlu ve A. İcağasıoğlu Çoban (raporu hazırlayanlar). Sosyal Hizmet Okulları Derneği. Ankara.
- Zengin, O. Alptekin K. ve Topuz, S. (2023): The current situation, bottlenecks, and expectations for the social work education: A pilot study. *Social Work Education*, 42(1), 65-79. DOI:10.1080/02615479.2022.2050202

Yazar Biyografileri

Kâmil ALPTEKİN, Prof. Dr., KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde öğretim üyesi ve bölüm başkanı olarak çalışmaktadır. Halen, Ulusal Sosyal Hizmet Çekirdek Programı Koordinatörlük görevini sürdürmektedir. İntihar davranışı, krize müdahale, psikiyatrik sosyal hizmet, alkol ve madde bağımlılığı, sosyal hizmet eğitimi ve aile danışmanlığı gibi konularda çalışmalar yapmaktadır.

S. Sedat TÜRKERİ, Sosyal Hizmet Uzmanı / Eğitim Uzmanı. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü lisans ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi yüksek lisans mezunudur. Sağlık ve Sosyal Hizmet, Adli Sosyal Hizmet, Engelliler ve Sosyal Hizmet alanlarında çalışmış; Ulusal Meslek Standartları ile Ulusal Yeterliliklerin geliştirilmesi ve analizine ilişkin çalışmalarda yer almıştır. Çocuk koruma, engellilik, bilgi yönetimi, eğitim yönetimi, kalite güvencesi ve akreditasyon temel ilgi alanlarıdır.